

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

XXVIII ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО

28 лютого 2025 р., м. Харків, Україна

С М А Й Б У Т Н Ї Є

У СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
Ч ЮРИСПРУДЕНЦІЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ
А ПОЛІТОЛОГІЯ
ПСИХОЛОГІЯ
С ПЕДАГОГІКА
Н СОЦІОЛОГІЯ
ЕКОНОМІКА
І ФІЛОСОФІЯ
ФІЛОЛОГІЯ
С ІСТОРІЯ
Т МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
Б МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Матеріали
XXVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 28 лютого 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

УДК 001+101+14+159.9+17+316+32+33+34+35+364+37+792+81
У45

Редакційна колегія:

Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка (голова);
Кузь О. М., доктор філософських наук, професор;
Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;
Смолянук В. Ф., доктор політичних наук, професор;
Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Український соціум: соціально-гуманітарний аналіз сучасності
У45 та прогноз майбутнього : матеріали XXVIII Всеукр. наук. -практ конф.
(м. Харків, 28 лют. 2025 р.) / [редкол.: Герасіна Л. М. (голова),
Кузь О. М., Прудников В. А. та ін.] ; ГО «Аналіт. центр сучас. гума-
нітаристики» ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2025. –
102 с.

ISBN 978-617-8602-48-2

Матеріали містять доповіді, у яких висвітлено актуальні проблеми ста-
лого розвитку людства, євроінтеграції України, впливу інститутів громадян-
ського суспільства на соціально-політичні процеси в Україні, патріотичного
виховання молоді, міфологізації політичної реальності, психосоціальної
підтримки військовослужбовців в умовах бойових дій тощо.

УДК 001+101+14+159.9+17+316+32+33+34+35+364+37+792+81

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

© ГО «Аналітичний центр сучасної
гуманітаристики», 2025

© Харківська асоціація політологів, 2025

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ISBN 978-617-8602-48-2

Секція. Політичні науки

Косікова О. В.,

здобувачка вищої освіти першого

(бакалаврського) рівня,

спеціальність 291,

Харківський національний економічний

університет

імені Семена Кузнеця

ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА КЛЮЧОВІ ПОЛОЖЕННЯ

Деонтологічний лібералізм є одним із центральних напрямів нормативної політичної теорії, який наголошує на моральних принципах і правах людини як первинних категоріях політичного порядку. Відмінною рисою цього підходу є його орієнтація на моральні імперативи, незалежні від суспільної користі чи емпіричних результатів. Деонтологічні концепції наголошують, що справедливий політичний устрій повинен базуватися на принципах, які є морально правильними самі по собі, а не тому, що вони призводять до певних вигідних наслідків.

Фундаментом деонтологічного лібералізму є ідеї Іммануїла Канта, який сформулював принцип категоричного імперативу як основу моралі [1]. Згідно з його вченням, політичні рішення та правові норми повинні відповідати загальним моральним принципам, які можуть бути універсалізовані без суперечностей. Це означає, що держава не може ухвалювати закони, які допускають винятки для окремих груп або виправдовують порушення прав заради колективного блага.

Ці ідеї отримали подальший розвиток у працях Джона Ролза, який у книзі *«Теорія справедливості»* [2] запропонував концепцію справедливості як чесності (*justice as fairness*). Він стверджував, що найкращий спосіб визначити справедливий суспільний порядок – це уявити, що його основні принципи формуються за умов «завіси невідання» (*veil of ignorance*). У такій ситуації люди не знають свого соціального статусу, матеріального становища чи інших особливостей, що змушує їх обирати найбільш справедливі принципи, які не даватимуть переваг певним групам.

Ролз сформулював два ключові принципи справедливості. Перший – принцип рівної свободи, який гарантує, що всі громадяни мають однакові базові свободи, включаючи свободу слова, совісті та політичну участь. Другий – принцип диференціації, що допускає соціально-економічну нерівність лише в тому випадку, якщо вона приносить найбільшу користь найменш забезпеченим верствам населення. Ці принципи стали основою сучасного деонтологічного лібералізму, визначаючи межі державного втручання та обов'язки держави щодо громадян.

Ще одним важливим аспектом деонтологічного лібералізму є концепція прав людини як моральних норм, що мають абсолютний характер. Відповідно до цього підходу, фундаментальні права не можуть бути обмежені чи перереглянуті, навіть якщо суспільна користь цього вимагає. Роберт Нозік у своїй праці *«Анархія, держава та утопія»* [3] підкреслював, що держава не має права порушувати природні права особистості навіть заради суспільного добробуту. Це означає, що будь-яке політичне рішення чи правовий акт, який суперечить основним свободам, є нелегітимним, навіть якщо він має на меті забезпечити економічну стабільність чи громадський порядок. У цьому аспекті деонтологічний лібералізм суттєво відрізняється від підходів, що допускають тимчасові обмеження прав людини в ім'я «вищого блага».

На відміну від утилітарних та комунітаристських концепцій, деонтологічний лібералізм не допускає компромісів щодо основних свобод. Його головний принцип полягає в тому, що моральні норми є незалежними від політичної кон'юнктури та суспільних обставин [4]. Наприклад, навіть якщо обмеження свободи преси могло б призвести до більшої суспільної стабільності, така дія була б неприйнятною з точки зору деонтологічного лібералізму, оскільки порушує моральні принципи та основоположні права людини. Утилітаристи могли б аргументувати необхідність такого обмеження тим, що воно принесе користь більшості, тоді як деонтологічний підхід наполягає, що такі компроміси підривають самі засади демократії та верховенства права.

Критичне значення для цієї теорії має питання ролі держави у забезпеченні справедливості. Деонтологічні ліберали вважають, що держава повинна гарантувати рівні можливості для всіх громадян, захищати їхні права та створювати умови для реалізації індивідуальної свободи. Водночас, держава не повинна втручатися у сферу приватного життя громадян або нав'язувати їм певні уявлення про благо, що відрізняє деонтологічний лібе-

ралізм від комунітаризму, який наголошує на значенні суспільних традицій та культурних норм [5].

Іншим ключовим положенням цієї теорії є моральний обов'язок громадян перед суспільством. Деонтологічний лібералізм не є анархічною теорією, яка заперечує будь-яку владу чи соціальні зобов'язання. Навпаки, він визнає, що права і свободи громадян не можуть існувати у вакуумі та потребують відповідного рівня відповідальності. Громадяни мають виконувати певні моральні та правові зобов'язання перед суспільством, оскільки лише в такому випадку можна досягти загальної справедливості. Це означає, що індивідуальні свободи співіснують із вимогами солідарності, верховенства права та демократичного порядку, де кожен громадянин не лише користується своїми правами, а й сприяє зміцненню правового суспільства.

У сучасному політичному контексті деонтологічний лібералізм виступає основою для багатьох конституційних систем демократичних держав [6]. Він визначає правові механізми захисту громадянських свобод, забезпечує рівність перед законом та встановлює чіткі межі для втручання державної влади у приватне життя громадян. Наприклад, принцип рівних прав і гарантій свободи, сформульований у працях Ролза, відображений у правових системах США, Канади та більшості країн Європи. Конституційні обмеження державної влади, незалежність судової системи та захист прав меншин є практичними наслідками цієї теорії [7].

Практичне значення цього підходу проявляється в механізмах стримувань і противаг, що гарантують, що жоден політичний лідер або державний орган не може перевищити свої повноваження та порушити фундаментальні права людини. Сучасні демократичні системи використовують принципи деонтологічного лібералізму для забезпечення стабільності, правової визначеності та захисту громадян від свавільного втручання з боку держави. Це створює передумови для сталого розвитку демократичних суспільств, у яких кожен громадянин має не лише права, а й відповідальність за підтримку та дотримання правових і моральних стандартів.

Критики деонтологічного лібералізму вказують на його потенційну надмірну абстрактність і недостатню адаптованість до реальних політичних умов [8]. Деякі дослідники стверджують, що абсолютний пріоритет моральних принципів може призвести до ситуацій, коли державна політика буде неефективною або неспроможною реагувати на соціальні кризи. Наприклад, в умовах воєнного стану або економічної кризи держава може потребувати

тимчасового обмеження певних свобод для збереження стабільності, що суперечить принципам деонтологічного лібералізму.

Попри критику, деонтологічний лібералізм залишається однією з найвпливовіших нормативних теорій сучасності, оскільки встановлює чіткі моральні критерії оцінки державної політики. Його принципи закріплені у міжнародному праві, конституційному законодавстві та правозахисних механізмах демократичних країн. Зокрема, концепція рівності перед законом і непорушності прав особистості знайшла відображення в Загальній декларації прав людини, Європейській конвенції з прав людини та рішеннях Європейського суду з прав людини.

Можна виділити кілька рекомендацій щодо подальшого розвитку і вдосконалення політичних систем на основі принципів деонтологічного лібералізму. По-перше, необхідно посилювати правові механізми, що захищають громадянські свободи та гарантують неможливість зловживання владою з боку урядів. Це особливо важливо в умовах глобальних політичних викликів, коли деякі країни використовують загрозу тероризму чи надзвичайні ситуації як привід для обмеження демократичних прав і свобод. По-друге, слід розвивати незалежність судової системи як ключовий інструмент контролю над діями влади. Судова незалежність забезпечує справедливе тлумачення законів і запобігає політичному тиску на суддів. По-третє, необхідно розширювати соціальні програми, що забезпечують рівність можливостей та економічну справедливість, гарантуючи доступність освіти, охорони здоров'я та правового захисту для всіх громадян, незалежно від їхнього економічного статусу. По-четверте, міжнародна спільнота має посилити механізми контролю за дотриманням прав людини в країнах з ризиком авторитарного відхилення, удосконалюючи міжнародні угоди та санкційні механізми. По-п'яте, важливо закріпити свободу слова та захист персональних даних у цифровому середовищі, щоб держави та корпорації не зловживали можливостями збору інформації та не використовували технології для контролю над населенням. Реалізація цих рекомендацій сприятиме подальшому зміцненню демократичних інститутів, забезпеченню рівності можливостей та створенню ефективної системи правового захисту громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kant I. *Groundwork of the Metaphysics of Morals* / translated and edited by Mary Gregor and Jens Timmermann ; with an introduction by Christine M. Korsgaard. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. xlv, 87 p.

2. Rawls J. A Theory of Justice. Oxford: Clarendon Press, 1972. xv, 607 p.
3. Nozick R. Anarchy, State, and Utopia / with a new foreword by Thomas Nagel. New York: Basic Books, 2013. xxvi, 372 p.
4. Гонтар В. Е., Сторожук С. В. Лібералізм як модерна ідеологія. *Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy*. 2021. Vol. 12, No. 2. P. 12–21.
5. Заблоцький В. П. Лібералізм: ідея, ідеал, ідеологія. Донецьк : Янтра, 2001. 366 с.
6. Маслікова І. І. Ідея спільного блага в деонтологічному лібералізмі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2017. Том 6. №21. С. 52–60.
7. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків : Центр освітніх ініціатив, 2001. 176 с.
8. Денін П. Дж. Чому лібералізм зазнав невдачі / пер. з англ. Юрія Підлісного ; [Укр. католиц. ун-т]. Львів : Свічадо, 2023. 207 с.

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор *М. П. Требін*.

Погрібна В. Л.,
докторка соціологічних наук, професорка,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

МІФОЛОГІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ

В сучасній політології поняття «політичний міф» стало важливим інструментом дослідження політики, свідомості людей, політичної поведінки, теорії і практики лідерства тощо. Навіть у відносно самостійну галузь політичної науки виокремилася політична міфологія.

Наслідуючи ідеї Ж. Сореля, велика кількість вітчизняних науковців (В. Горський, О. Донченко, Л. Зубрицька, М. Кармазіна, Ю. Левенець, І. Кресіна, В. Королько, О. Локаш, В. Матвієнко, М. Михальченко, М. Обушний, Г. Почепцов, Ю. Романенко, З. Самчук, А. Ставицький, Д. Усов, Ю. Шайгородський та ін.) аналізують політичні міфи не стільки як засіб політичних маніпуляцій, скільки як результат інтелектуальної діяльності, що визначає особливий спосіб пізнання політичного світу. При цьому досліджуються процеси міфологізації свідомості в сучасному суспільстві, вплив несвідомого на формування політичного простору, а також політична мова як засіб

ЗМІСТ

Секція: Історичні науки

Журкін Є. І.

ВПЛИВ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПЕРЕБІГ ПОЛІТИЧНОЇ АКЦІЇ «УКРАЇНА БЕЗ КУЧМИ».....	3
---	---

Секція: Економічні науки

Хлинін Д. В.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ.	6
---	---

Секція: Філософські науки

Зінченко Н. О., Кривоніс А.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	12
---	----

Поліщук Д. Ю.

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТУ	14
---	----

Янішевський О. Л.

РОЛЬ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛЮБОВІ У ФОРМУВАННІ АКСІОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ СЬОГОДЕННЯ	19
--	----

Секція: Філологічні науки

Надточей Н. О., Цимбал С. В., Ван В. Н.

СПЕЦИФІКА ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ В КОМУНІКАЦІЇ ЛЬОТЧИКІВ КНР.....	22
--	----

Секція: Педагогічні науки

Дворська А. О.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АВІАЦІЙНИХ ФАХІВЦІВ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД	26
--	----

Комісаров К. Ю., Боришполець Ю. В., Городиська О. А.

СУБСТАНТИВАТОРИ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	29
---	----

Сеньовська Н. Л., Скуратко Т. М.

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З ІСТОРІЄЮ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (У КОНТЕКСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ)	32
---	----

Секція: Мистецтвознавство

Курбанов Г. О.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯПОНІЇ: МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ	37
---	----

Секція: Психологічні науки

Овчар А. І.

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ПРОФЕСІЙНО-ВАЖЛИВА ВЛАСТИВІСТЬ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	41
--	----

Пономарьова В. М.

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ	44
--	----

Пука Р. І.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	47
---	----

Реміш І. І.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ОСОБИСТІСНИХ КРИЗ	50
--	----

Секція: Соціологічні науки

Смаглюк О. А.

СЕКСУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ ЯК ШЛЯХ ЗАПОБІГАННЯ РАНЬОГО СТАТЕВОГО ЖИТТЯ	54
---	----

Секція: Політичні науки

Косікова О. В.

ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА КЛЮЧОВІ ПОЛОЖЕННЯ	57
---	----

Погрібна В. Л.

МІФОЛОГІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ	61
---	----

Стеценко С. В.

ЛЕГІТИМІЗУЮЧИЙ ФАКТОР ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДИСКУРСІ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ	64
--	----

Требін М. П.

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ДЕСТРУКТИВНА МЕГАТЕНДЕНЦІЯ СУЧАСНОГО СВІТУ	65
--	----

Наукове видання

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Матеріали

XXVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 28 лютого 2025 р.)

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 03.03.2025. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 5,9. Обл.-вид. арк. 6. Тираж 100 пр. Зам. № 299

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017